

Hr Tiit Riisalo
majandus- ja infotehnoloogiaminister
Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

29.02.2024

Eesti Arstide Liidu arvamus reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta

Esitame seisukohad reklaamiseaduse sätete kohta, millel on mõju rahva tervisele ja tervishoiusüsteemile.
Teeme ettepaneku keelustada täielikult alkoholireklaam, hasartmängude, veebiennustusmängude ja kiirlaenude reklaam ning jätta muutmata praegu kehtiv tervishoiuteenuste reklaami keeld.

Alkoholireklaam

Alkoholi tervist kahjustavad toimed on teadusuuringutega üheselt tõendatud. Tervise Arengu Instituudi andmetel on alkoholitarbimine ning sellest tingitud kahjud tervisele ja tervishoiukulud Eestis viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Aastatel 2018–2022 on alkoholiga seotud haigustesse surnute arv suurenenud 67,2%. Alkoholiga seotud haiguste ravikulud (ilma tasuliste visiitideta) olid 2022. aastal 8,44 miljonit eurot, ühe aastaga suurenesid kulud 24%. Need on suures osas välditavad tervishoiukulud.

Leiame, et on ebaeetiline ja silmakirjalik ühelt poolt rääkida tervislikuma eluviisi ja haiguste ennetamise olulisusest ning teiselt poolt lubada alkoholi reklaamimist. Tubakareklaam on kogu Euroopas keelatud juba aastaid, Leedu keelustas alkoholireklaami 6 aastat tagasi, samamoodi on ainuõige ja tervist toetav lahendus alkoholireklaami täielik keelustamine. Reklaamikeeld peab laienema ka varjatud alkoholireklaamile, sh alkohoolsete jookidega väga sarnastes pakendites müüdavatele alkoholivabadele toodetele. Ühtlasi kaoks sellega vajadus kulutada aega ja raha alkoholireklaami sätete hulgaliste puuduste parandamiseks, millele väljatöötamiskavatsuses osundatakse.

Arstide liit ei toeta pakutud võimalusi alkoholireklaami regulatsiooni ajakohastamiseks, selgemaks muutmiseks jms, eelkõige ei ole vastuvõetav nn turuosaliste eneseregulatsiooni kontseptsioon. Täiesti eksitav on väide, justkui saaks alkoholireklaam suunata inimesi tervislikumate valikute poole, kusjuures tervislikumaks peetakse lahjemaid jooke. Lahjemad alkohoolsed joogid ei ole tervislikumad. Tervislikum valik on mitte juua alkoholi, aga selle reklaam ei olegi enam alkoholireklaam.

Hasartmängude, veebiennustusmängude ja kiirlaenude reklaam

Peame õigeks reklaami keelustamist, kuna tegemist on sõltuvushäireid tekitavate ja vaimset tervist ohustavate tegevustega. Meie piiratud tervishoiuressursside, eriti vaimse tervise abi puuduse tingimustes tuleb kasutada kõiki võimalusi, et vähendada abivajaduse kasvu.

Vabariigi valitsuse tegevusprogramm 2023–2027 näeb ette hasartmängude, veebiennustusmängude ja kiirlaenude reklaami keelustamise, väljatöötamiskavatsuses aga räägitakse selle asemel regulatsioonide täpsustamisest, korrastamisest jms.

Leiame, et majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi planeeritav uuring, selgitamaks välja, kui suur osa tarbijakäitumises on finantsteenuse ja hasartmängu reklaamil, on tarbetu rahakulu. Selliseid uuringuid on maailmas palju tehtud ja pole põhjust arvata, et Eesti olud ja inimesed on nii erilised, et nende uuringute tulemusi ei saaks meil kasutada.

Tervishoiuteenuste reklaam

Arstide liit ei toeta tervishoiuteenuste reklaami keelu leevendamist või kaotamist. Tervishoiuteenus on spetsiifiline teenus, mille vajalikkust või mittevajalikkust, samuti kaasnevaid riske ei ole ilma meditsiinilise hariduseta inimestel võimalik hinnata. Tervishoiuteenuseid saab patsiendile soovitada arst või muu tervishoiutöötaja ja nende osutamisel on määrav meditsiiniline näidustus, mitte inimese soov. Samamoodi on keelatud retseptiravimite reklaam üldsusele.

Alkoholireklaami regulatsioon on osa riigi alkoholipoliitikast, mille eesmärgid on sõnastatud alkoholipoliitika rohelises raamatus – vähendada alkoholitarbimisest tulenevat sotsiaalset, majanduslikku ja tervisekahju, tagada lastele ja noortele toetav keskkond kasvuks ja arenguks ning muuta elukeskkond kõigi inimeste jaoks turvalisemaks. Reklaamiseaduse muutmise väljatöötamiskavatsus, mis sisaldab alkoholireklaami piirangute leevendamist, neile eesmärkidele ei vasta.

Eesti Arstide Liit on ühinenud võrgustikuga Eesti tubaka- ja alkoholikahjude vähendamise koda (ETAK) ja toetab ETAKi seisukohti alkoholireklaami kohta.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Neeme Tõnisson
Eesti Arstide Liidu president